

TELEGRAFUL ROMÂN.

apare Marțea, Joi și Sâmbata

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancaute se refușă — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmând — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Iubire de neam ori — demagogie?!

II.

Ori-ce s'ar dice, fapt este că noi, precum de 30 ani încôce din rêu tot înj mai rêu, așa îndeosebi chiar ađi, după-ce puțin ne bucurasem de o pâr-tinire a presei europene, și mai ales a fraților nostri din România liberă; după-ce în urma unor greșeli politice purcese din natură vehement al inimicilor nostri ajunsesem a le pute înregistra în contul lor nelegiuiri apte a-i discredită pe dênșii și a ne asigura nouă simpatii de mare valôre; după-ce — așa dîcînd inconșii — dădusem mari jertfe cauzi naționale; acum după nefericitul fiasco dela Brusela și după netăgăduibilul bancherot al Ligei, am regresat éráși pe dîci de ani înainte; ba am devenit chiar nouă însine ridicoli.

Am regresat, fiind-că în mod prea dureros s'a mai vedit odată, că nu adevărata iubire de neam, ci interese meschine; nu politica conscié, ci fan-faronada; nu dorul după bine, ci dorul după rol, a condus o mare parte dintre așa dîșii conducătorii nostri, parte cea mai lărmuitoare.

Ér dincolo în regat deasemenea nu numai iubirea de frați, ci pôte în mai mare măsură dorul de guvernament ne-a dat un șrijin lipsit de o desăvêșită sinceritate și desinteresare, un șrijin neleal, și prin urmare efemer, ba chiar pernicios.

Am regresat, fiind-că în mod prea dureros s'a mai vedit odată, că o destrăbălata clică are întru nimic solidaritatea noastră atât de necesară pentru o luptă eficace și roditore, ci — spre a se menține pe sine la o poziție înalt închipuită, dar pentru noi, un popor asuprit, neînviată de nimeni și chiar ridicolă, poziția de conducători, se îmbuldesc la „jertfă” ca grecii la temniță, continuă ađi, ca și în trecut, a coti și improșca instituțiuni, principii și persoane câte nu stau sub oblăduirea ei — fără scrupuli și fără de rușine.

Am regresat fiind-că în mod prea dureros s'a mai vedit odată, că aceeași destrăbălata clică de ómeni mari la gură, mici la măsură au întru nimic a escita speranțe mari, pentru a căror realizare nimic nu s'a făcut, a agita simțemintele poporului prin o demagogie păcătôsă, care în fond nu are nimic. Și aceste tôte nu dór cu scopul de a da o educațiune politică poporului nostru și prin urmare a căștiga o solidă basă de acțiune, ci numai spre a se înălța și preamări pe sine sus de pe pedestalul fals al demagogiei, căreia li lipsesce ori-ce valôre intrinsecă și ori-ce succese reali.

Urmarea cea mai firescă a unei atari lărmuiri góle, pe care în naivitatea noastră o am numit „politică națională”, a fost amara decepțiune, ergo descurajarea poporului; disgustul ómenilor nostri cinstiți și cugetători; cauza națională enorm păgubită pentru un lung timp.

Aste sunt consecuințele naturale ale ori cărei acțiuni ipocrite, ne-verbatimabile, lipsite de basa morală a adevărata iubiri de neam, carea este numai una și, fiind o virtute, trebuie să fie cu desăvêșire desinteresată.

Aste sunt consecuințele naturale ale politicei egoiste, conduse de nisce demagogi golani și desperați, cari nu au nimic pentru sine decât obrazul gros și cote tari.

Sunt ómeni, a căror fapte constituiesc un lanț de im-pertinente; — pentru éstsoin de ómeni un Darwin ar trebui îndeosebi să scruteze, după originea lor.

Sunt indiviđi pe lume, cari se impun, dar nu impun nimenui!

N. Manegetlu

Sfințirea bisericeii din Doboli-inferiori.

Călătoria dela Herman până la Doboli a fost o adevărata cale de triumf. Abia eșiți din comuna Herman și trăsura din fruntea convoiului, care

ducea pe preasfințitul arhieru sê opresce în fața preoțimeii din tractul Treiscaunelor, care era postată lângă podul de peste Olt, ce împreună țara Bêrsei cu Sécumea. Șeful tractual, preonoratul domn D. Coltofeanu, salută cu cuvinte alese pe iubitul arhieru, care neluând în considerare starea-i sanitară sdruncinată mai ales în urma încordatei activități din decursul verei trecute, — s'a supus unei obositoare călătorii, spre a reînvi și strânge mai ales în acele părți espuse legătura, ce trebuie să existe între poporul și biserica, ale cărei învătăuri le profesază. „Credincioșii tractului, pe care din încrederea poporului și a Escelenției Vóstre am onorul a-l conduce”, — dîse între altele pâr. Coltofeanu — deși se află în o margine estremă a arhidieceșei noastre transilvane, totuși sunt strânși lipiți de trupul mamei bisericeii mai ales prin legăturile de fiescă iubire, ce le nutresc față de supremul cap al bisericeii ortodoxe române”. Incheind do-resce, ca ceriul să rêsplătescă Escelenției Sale ostenelele și sê-l țină la mulți ani fericiți“.

După rêsponsul de mulțămire al Preasfinției Sale pentru călduroșă întimpinare și primire, părintele proto-păbiter prezintă arhierului preoțimeea tractuală.

La același loc a fost salutată Escelenția Sa și prin deputațiunea comitatului Treiscaunelor în frunte cu protonotarul comitatens Szentiványi, care vorbî cu multă vervă un discurs binestimțit. Justificând absența comite-lui suprem, chemat la scrutarea terenului pentru zidirea unei școli reale militare în Sécume, dîce: că autoritatea politică comitatensă profită de ocasiunea venirii Escel. Sale în acest ținut, spre a-i aduce omagiile sale de stimă. Accentuăza necesitatea armoniceii conviețuiri și conțelegeri a diferitelor popóre din țară, cari prezintă și compun întregul patriei, ca și feliiurții arbori, iconă pădurii“. În sfîrșit cu plăcere recomandă Escelenției Sale și consilierului intim al Maiestății Sale

serviciile organelor administrative civile.

După rêsponsul de mulțămire al Escelenției Sale sê continuă călătoria spre Doboli. Convoiu de trăsuri crescú în un șir, ce abia putez fi cuprins cu ochii. Acest convoiu se prezenta cu atât mai imosant, cu cât aprópe fie-care trăsura era însoțită de câte 2 călăreți încălecați pe cai robuști și frumoși, cum fôrte des veđi în părțile acestea. Fie-care cal avea cunună de flori în grumazi, călăreții — în parte mare feciori din Doboli — asemenea împenați. Totul înfățișă o privescete impunetóre. Ómenii, ce sê aflau la lucrul câmpului, spre a aduna fructele pământului, oferite de darnica tómnă, alergau spre marginea șoselei și salutau pe înaltul óșpe, care a distins acel ținut cu rara-i visită.

În scurt timp convoiu sosese în comuna Doboli, care purta haine sêrbătorești, căci aștepta pe mirele bisericeii, pentru care cu drag a jertfit din puținul seu mult.

Stradele erau curățite frumos și împodobite cu șiruri lungi de plopi, înainte cărora era postat poporul din Doboli. În capul stradei, ce duce din șoseaua principală spre biserica română era ridicat din tufe de înepén (juniperus) un arc înalt. Înaintea casei parochiale se dă Escelenția Sa jos din trăsura și cu capul descoperit asculta alocuțiunea parochului local, care a întimpinat pe arhierul seu cu cuvintele: „Bine e cuvântat cel ce vine în numele Domnului“.

Părintele N. Puian numesce epocală dîua, în care pentru prima dată a cercetat arhieru român comuna încredințată păstoririi sale. Sê simte fericit, că d sa s'a împărțit de distincțiunea unei asemenea înalte visite. Mulțemesce Preasfinției Sale Domnului arhieriscop pentru această distingere a comunei sale. Vitregitatea timpului a lipsit pe credincioșii sêi de limba națională și prin acesta le-a împuținat legăturile, ce țin pe singuraticii indiviđi strânși de corpul întregului neam. Cu tôte acestea sê nu considere nimenia pe acești credincioși ai sêi de

FOIȚA

Simptóme psihiatrice.

Baireuth, 20 Septembrie 1895.

Domnule redactor,

Pe aici pe la noi, cum s'ar dice, ar vecui de altmintrelea, adevă din punct de vedere „înalt artistic”, așa numitul seson „mort”. La ce sê mai și „compui” atât?!
N'avem noi destulă satisfăcție cu faptul, că ómeni din România, „cari nu au fost de față la producțiunea lui „Parsifal”, — e tot de Wagner, — au constatat într-o „cronică” de câte-va rënduri, cu „autoritatea”, ce le compete, tocmai fiind-că au „absentat”, că „succesul” a fost complet. Éta, pentru-ce am dîs noi: „Aflăm, că domni dela „Telegraful Român” nu află, că „România Musicală” revistă musicală, teatrală-literară, ce apare sub direcțiunea

dului Const. M. Cordoneanu¹⁾ la București, dând un mic raport despre concertul dat cu ocașiunea adunării generale a „Asociațiunii” la Blaș, dîce despre compositiia dlui Murășan „Succesul a fost complet. Sala întretesută de lume. Toți au aplaudat cu entusiasm pe vrednicul compositor, care a făcut atâta onóre Blașului“.²⁾

— La ce, focul, nu „aflați” și voi dela „Tel. Rom.” precum „au aflat” cei din România „în absență” și precum „aflăm” și noi, că micul raport e „aflat”, ca o critică serióșă competentă musicală.³⁾ De când ați inaugurat voi, cari locuiți în „Gúșterița”⁴⁾ artei musicale minunea, că omul musical, trebuie să fie de față la produc-

¹⁾ Cerem scuse dlui Cordoneanu, (pe care îl stimăm fôrte mult), că suntem siliți sê reprodúcem. Ortodoxul.

²⁾ „Unirea” Nr. 38, pag. 305.

³⁾ Noi credem, că d-nii dela „România Musicală” au fost informați într-un mod tendențios și fals pôte tot de vr'un infalibil musical. Ortodoxul.

⁴⁾ Gúșterița e un sat lângă Sibiu.

țiune, s'o urmărescă cu cea mai mare onțione, și numai după aceea sê și ea obiectiv părerea? Vê țineți și voi tot de bazaconii... pare, că altceva n'aveți de lucru...

Amărit până în fundul inimei de „încăpăținarea” vóstră dela „Telegraf” am căpêtat o durere de cap cronică, mai cronică decât cea din revista amintită, și sunt silit vrënd nevrënd, sê mă plimb din această cauză în fie-care sêră pe stradele „infalibile”.

Într-o nópte m'au pus pécatele, dle redactor, sê mă culc mai de vreme ca de obicei, — o împregiurare, care m'a făcut, sê am un „vis fôrte ciudat”: „Sê făcea, că eu stam la feréstră, ca sê urmăresc mersul „dragălaș” al meteorilor de pe cer. Cum stam așa rădîmat și mă uitam mai mult în jos decât în sus, de odată sê cobóră din vèzduch un „Vultur”*) prăpădit ca vai de el; penele îi cădeau de pe el și ici și colea era golaș de tot, cum nu țî poți inchipuí pa-

*) Gáciți, pe unde vegetéza această pasere?

sêre „mai scârbósă” pe lume. În „cioc” purta un bilet, pe care erau tipărite cu litere de aur cuvintele „semnificative”, cuvintele neuitate: „Doar n'o va face”. Vulturul „estetic”, cum era el, de odată scapă biletul din „cioc”.

Eu surprins am considerat, precum m'a tăiat capul, semnul acesta ca o „arêtare supranaturală infalibilă” pentru mine, m'am plecat repede, am ridicat biletul de jos, l'am dus la un artist, care mi l'a pus într'un ram fôrte frumos, — și astăđi, și cât voi mai avea dîle p'acest pământ 'l voi păstra aședat pe pârtele din fruntea casei. După-ce le-am descris și colegilor mei „faptul supranatural”, toți infalibii m'au imitat și astăđi nu găsesci salon în Baireuth, unde sê nu poți ceti pe pârtele din fruntea lui cuvintele de aur, aduse de prăpăditul de Vultur, cuvintele: „Doar n'o va face”. După aceea Vulturul sê depărta pentru căte va momente, apoi sê înapoia éráși. Trebuie sê-ți spun, că „paserea infalibilă” de astă-dată, bat'o pozna s'o bată, spre marea mea surprindere, a înce-

membrii aparținători altui neam, căci dacă nu posed farmecul limbei naționale, posed o credință cătră biserica strămoșască cu atât mai potențată și mai intensivă, care-i alipesc cu atât mai mult de biserica ortodoxă și prin acesta de națiunea, a cărei limbă au uitat-o.

Terminând părintele Puian poporul aclama pe Escelenția Sa cu strigăte de „Să trăiească” — dar firesce pronunțate cu accent strădu, căci abia sunt în totă comuna câți-va oameni mai bătrâni, cari pricep ceva românesc.

Preasfinția Sa, Domnul arhiepiscop și metropolit ia cu plăcere la cunoștință asigurarea parochului și mulțămescă poporului pentru neașteptata și festiva primire, ér femeile se grăbiau a arunca flori în calea sa spre casa parochială, unde a fost așezat.

Ací a fost P. S. Sa întimpinat și de vice-comitele Treiscaunelor, care i-a predat și o scrisóre din partea comitelui suprem dlui de Potsa.

Preoțimea și ceialalți din suita Esc Sale s'au împraștiat pe la diferiții credincioși, cari cu românescă ospitalitate i-au găzduit.

După o scurtă pauză s'au săvârșit în casa parochială, căci biserica vechiă s'a demolat, vecernia cu obicinuita litie, ér sara s'a dat în edificiul scólei confesionale o cină comună, a cărei mâncări păreau cu atât mai gustoase, cu cât erau prezentate și servite și de gentila d-șóra de Pruncu, căreia corul studenților din Brașov, voind a-i respălăti atenția, i-a făcut o surprindătoare serenadă.

Revista politică.

Bătrânul „măiestru” al politicii unguresci, Coloman Tisza, a vorbit în Dumineca trecută înaintea alegătorilor săi din Oradea-mare. Deși numai simplu deputat, fără să îmbrace o funcțiune înaltă de stat, totuș — dice, că are încă mare autoritate, — motivul, pentru care a și fost ascultat cu cel mai mare interes. Foile guvernamentale îl laudă peste măsură, pentru că n'a vorbit, decât aceea, ce se înțelege de sine, ce e natural și după logică chiar și necesar. El a declarat înaintea alegătorilor, că nu e adevărată scirea, că ar voi, să se retragă cu totul din viața publică. Relativ la nouăle legi politice-bisericesci s'a exprimat Tisza, că „e datorința fiecăruia să uite, care d'între noi a fost în tabăra contrară”. Cu alte cuvinte odată puse în aplicare, să ne dăm cu toții mâna. „Pe cât de mult am tacsat eu, — a șis Tisza, — ca o greșală faptul, că unii în ferbințela luptei au atacat pe dușmanii reformelor cu arme ascuțite,

fórte ascuțite, ba chiar și necuviincioase, pe atât de tare, ba și mai tare aș condamna eu pe aceia, cari cutéză să pășiască astăzi contra lor, când legile sunt în vigóre, ca să împedecă liniscirea spiritelor”.

Partea aceea din discursul lui Tisza, care se referă la cestia naționalităților, o caracteriséză „Pester Lloyd” în chipul următoriu: „Ea conține într'o scurtime lapidară suctul politice tiszaieste, pe care a urmat o el neschimbată, de când a întrat în viața politică, și căreia i-au fost credincioși toți bărbații de stat, cari s'au succedat pe urma lui. Preferința acestei politici constă în invariabilitatea ei și ori-ce încercare de abatere a dovedit numai avantajul politice tiszaieste. Acest sistem l'a reasumat Tisza în următoarele: Respect înaintea legii și prevenire față cu naționalitățile de o parte, de altă parte voința tare și devoltarea puterei față cu aceia, asupra cărora nu au efect mijlocele amintite mai întâi. O caracteristică a politice tiszaieste, care s'a observat și în discursul de acum, este, că el față cu pericolul mișcării naționalităților s'a purtat totdeauna fórte sceptic. Fantasteriile agitatorilor daco-români n'au făcut nici odată „nervos”.

Este de priceput, că manifestarea sentimentului plin de ură al acestor „compatrioți” a provocat în multe cercuri mare amarăciune și a deșteptat dorința, să se întreprindă ceva energie contra lor. Dela acest curent onorabil (!) patriotic Tisza, cât i-a fost cu puțință s'a retras și a preferit mai bine, să i se dică, că nu face nimic decât să cadă în greșala hiperzelului. Deja priceperea sa practică ca om real i-a spus, că e mai ușor, să se plângă pentru espresia unui sentiment uricios decât să-l împedecă p'acesta scurt cu mijloce politice. (Cam așa e. Red.) Liberalismul pronunțat, în care își are toate rădăcinile ei gândirea politică a lui Coloman Tisza, i-a impus și datorința să fie fórte precaut în alegerea mijlocelor repressive, să lase condamnarea sentimentului de trădător pe sama stigmatizării sociale, pentru aceea însă să pășiască cu strictetă cu atât mai mare față de acțiunile punitive. Numai gândirea rea nepatriotică singură nu i se părú conform cugetării sale liberale să fie obiect de represiune, de altă parte constienței tari de putere a bărbatului de stat unguresc nu i se părú, că forméză ea vre-un pericol. Astfel resultă din espunerea cestiei naționalităților în vorbirea lui Tisza, resultă de sine varianta renumitei sentințe: Ungurul să teme de Dzeu și de nimenea altul, — cu atât mai puțin de agitatorii dacoromâni!!

După ce îi mai face „P. Lloyd” câte-va laude într'un stil piramidal încheie cu aceea, că Coloman Tisza pôte găsi mângăiere în cuvintele frumóse ale lui Mommsen: „Fie-care bărbat de stat adevărat servece poporului nu pentru răsplăta, nici chiar pentru răsplata iubirei acestui popor, ci el sacrifică favorul contimporanilor pentru binecuvântarea viitorului, înainte de tóte pentru permisiunea, de a-și puté mântuiși întineri națiunea sa”.

Este lucru natural: diarul guvernamental din Pesta a trebuit să preamărescă „pe sufletul” partidului dela putere. Dacă însă punem vorbele în cumpănă cu faptele, cari singure sunt normative, atunci resultă tocmai contrariul dela afirmările lui „Pester Lloyd”. Tótă lumea scie, cât de prevenitoriu a fost Tisza cu naționalitățile, am puté dice, că mai de loc; din contră a fost neîmpăcat, de câte-ori era vorba, să-și esprime voința tare și puterea față de acestea. Titlul de „sdrobitor de naționalități” nu și l'a câștigat fără merite palpabile. Este adevărat și bine a judecat Tisza, că e mai ușor, a nu face nimic, decât a opri prin mijloce repressive politice curentul, care isvoresce din lupta de existență națională a unui popor. Numai cât dl Tisza n'a prea tăcut, ci a făcut, cât a putut. „Liberalismul lui pronunțat” n'a prea încălțit naționalitățile; numai ele sciu, cât au avut de a îndura sub era așa poreclitului liberalism tiszaiest. Ceea ce laudă „Pester Lloyd” cu atât căldură, invariabilitatea politice lui Tisza, noi o condamnăm, pentru-că tocmai în această invariabilitate constă nemulțumirea naționalităților din Ungaria și dacă invariabilitatea acesta va rămâne încă multă vreme tot invariabilă, atunci ușor se pôte întempra, ca aplicarea sentinței lui Bismarck la situația statului nostru să se dovedescă odată, că a fost prematură și prea riscată!

Tot „Pester Lloyd” în Nr. 235 din 1 Octobrie a. c publică între altele scirea, că după desvălirea monumentului ridicat în onóra fostului director al preparandiei confesionale române gr. or. din Caransebeș, a Directorului Constantin Diaconovici Loga, având și reuniunea invțătorilor rom. gr. or. din acel district tot atunci adunarea generală, séra s'a dat un banchet, „la care episcopul (Nicola Popea) a ridicat un toast pentru rege și guvern”. Dacă va fi adevărată scirea, atunci să vede lămurit, că și în cestii de toaste „Tribuna” n'are în vedere principiul, ci curat și esclusiv numai persóna. Dacă ține altcineva, o persóna neagreată ei, un toast pentru guvern, atunci își deschide re-

pede „vastul ei lescion de injurături” și le tipăresce pe mult răbdătórea hârtie; când ține însă un toast pentru guvern o persóna agreată ei, atunci „cinstita și națională „Tribuna” își bagă capul în năsip și tace mulcom. Notim caracter politic mai e și acesta!

* * *

În Dumineca trecută s'au cetit din peste 5000 de anvóne diferitele instrucțiuni ale clerurilor cu privire la purtarea parochilor și a credincioșilor față cu legile politice-bisericesci. Impregiurarea, că în nici una din aceste instrucțiuni nu predomină vre un spirit neliniscitor, a contribuit, ca foile magiare fără deosebire să se bucure, că se inaugureză prin acesta o eră de pace între stat și biserică. Lucrul e lesne de înțeleș: După ce odată legile politice bisericesci au întrat în vigóre și au prin urmare și putere de drept, e natural, ca toți cetățenii cuminte să se supună lor. Dela a te „supune” unei legi și a o „iubi” — singurul sentiment, care garantéză pacea, — e mare distanță!!

Declarație de rășboiu comitetului Asociațiunei.

Cine declară rășboiu comitetului Asociațiunei?

„Unirea” din Blaș în nrul seu 39 din 18 Septembrie a. c.

Pentru-ce?

Pentru-că n'a ales pe dl Dr. E. Dăian de profesor la scóla civilă de fete, ci a ales o fată, pe d-șóra E. Iovescu.

De altmintrea din întempra dl Dr. Dăian este gr. cat., ér d-șóra Iovescu gr. or.

Și tot din întempra toți membrii gr. catolici din comitet au votat pentru dl Dr. Dăian, ér gr.-orientalii pentru d-șóra Iovescu afară de președintele, carele n'a votat, apoi tot din întempra votanți gr. catolici au fost numai 4, ér gr.-or. 5 și astfel devenind alésă d-șóra Iovescu, domni I. Russu, On. Tilea și Dr. A. Francu au însinuat vot separat, și s'au și grăbit a-l publica prin diare, și în special și în „Unirea”, verosimul numai ca să dovedescă, că „neuniții” din comitet sunt conduși de vederi confesionale, ér ei nu, pentru că din întempra în acea ședință fiind mai puțin decât „neuniții” n'au putut reuși.

Pentru edificarea cetitorilor nostri, și ca să procurăm și noi o satisfacție domnilor cu votul separat, deși ca diar „neunit” n'am fost norocoși a căpóta fétul lor spre publicare, eternisăm și noi modesta „Interpelare”

put, să „grăiască” și încă românesc; Să fi audít o limbă atât de stricată și de schimonosită, nisco „vițuri” atât de sarbede și de nesărute, încât la urma urmelor nu mă mai miram, că e atât de golaș și de prăpădit. Măi, mi-am șis eu în gândul meu, o astfel de pasere, deși e „infalibilă”, tot face de rușine gróznică pe vulturii „romani”. Mai bine n'ar mai ecista, n'ar mai fi pomană de ea!!

Póte că ești curios să știi, cu ce m'a „încântat” nobilul vultur; de aceea dă-mi voie, să-ți povestesc:

El îmi istorisi în limbagiul de care era capabil, că și-a perđut penele din cauza lungei călătorii, care o a întreprins. „Am fost până în Vatican, șise el, ca să ved ce mai fac infalibili. Erau cu toții fórte măhniți, pentru-că cu tótă opintirea „Térnavei” regele Italiei și-a serbat iubileul, și nu infalibillimul lor. Am asistat — continuă el — și la conferința acelor infalibili, cari și au luat sacral angajament, să convertescă pe toți muritorii la romano-catolicism. Das war ja a-usge-zeichnet. Punctul de

culminațiune a fost următoriu concluz de importanță: Noi nu vom putea converti mai ales pe fanaticii aia de ortodocși greco orientali, cari locuiesc în „cetatea sfântă sau în Mosca”, de lângă Cibin, decât dacă vom urma pas de pas planul esperiat și găsit de fórte practic, planul cinstiților nostri strămoși iesuiți: Adecă să punem mâna pe „scóle” și să respectăm până la cea din urmă literă planul iesuitic: *Ratio atque institutio societatis Jesu*. Să căutăm o modalitate — dișe un infalibil — ca să comunicăm acest valoros concluz prietinelor nostri din Bairenth.

Aușind eu acest plan — observă „drăgălașul” Vultur, — mi-am deschis „ciocul” și m'am oferit, să le fac eu acest serviciu „par excellence național-românesc”. Bucuria lor nu se pôte descrie. În semn de recunoscintă mă invitără și pe mine la „după masa” infalibillimului. Am așteptat cu plăcere, până ce mi-a venit și mie rândul. Aici au mers infalibillii ceva mai departe în devoltarea planurilor lor „naționale”: În puterea lor de „infa-

libili” au declarat, că tot ortodoxul, pe care nu-l vor putea converti la romano-catolicism prin instrucțiunea din scólele, pe cari vor pune ei mâna, dic, că tot ortodoxul încarnat să fie supus unui tratament cu așa numitul „serum infalibiliticum”, și au declarat de astfel de seruri tóte „fărimiturile” dela masa infalibillimului. Eu — adause „nobilul Vultur” — la sfârșitul mesei am luat cu mine — în mod infalibil, — câte seruri am putut. Și acum, prăpădit de drum, am ajuns la tine, ca să-ți comunic, conform misiunei mele, concluzul de mai înainte și să te înarmez pe tine și pe colegii tói cu o cantitate suficientă de „seruri infalibilitice”. Acestea le dișe și dispăru.

Eu rămăseseam incremenit la vorbele paserei „măiestre” și de surpriză țineam ochii înholbați la devisa din fruntea casei: „Doar n'o va face”.

Să înțelege de sine, după metodel supranatural, primii și concluzul și serurile — și pentru că din cauza „afurisitului” de „Telegraf” am devenit și cam „nervos”, deodată mă tre-

șii din somnul cel adênc, obosit până în măduva óselor de influința ciudațului vis.

Neliniscit, cum eram, mi-am convocat imediat pe colegii mei de infalibilitate și am ținut un al doilea „Divan ad hoc”.

Mai întâi și mai întâi le-am povestit încă odată cu de amênuntul interesantului meu vis, le-am comunicat per longum el latum „infalibilul” concluz, întocmai așa, cum mi-l împărțășise prăpăditul de „Vultur” și la urma urmelor le am prezentat și serurile infalibilitice.

Pare că-i ved acum pe colegii mei, cum au rămas toți incremenți de cele, ce le-am spus; amușiseră cu toții de „grandiositatea” evenimentului epocal. Va fi trecut și o óră întrégă, până când în fine reculegându-se, *Pater infalibillior* — el era acum mai bătrân — intrerupse tăcerea: „Măi, fraților”, ne dișe el; acesta e e un semn mare pentru noi; ordinul „de sus” trebne să-l executăm imediat și cu ori-ce preț. Ia, să ne gândim puțin. Pentru ca să putem

a doctorilor dela „Unirea“, ca efectul dorit al aceluia vot separat.

Etă-o:

Interpelare

cătră comitetul central al Asociațiunii transilvane.

Onorabil comitet!

Încă ne sunt vii în inimile noastre ale tuturor frumoșele zile dela adunarea generală din luna trecută.

Parcă vedem încă frământările bătrânilor și tinerilor pentru a da un nou avânt Asociațiunii. Parcă auzim și acum presiunile de nemulțămire, ce se manifesta în sinul comisiunilor față de activitatea comitetului central, și dorința de a se reforma lucrurile.

Erau vremuri grele pentru D-văstră, Onorabil Comitet Central! Sufla un vânt gheos pentru cei mai puțin dintre D-văstră. Erău oameni, cari sputineu fără sfială, că o samă din D-văstră faceți din Asociațiune o espositură abisericice neunite.

Numai calmitatea noastră a celor din Blaș, numai ca să nu se pōtă dice, că abuscăm de puterea, ce o avem în mână, că nu cunoștem regulele bucuin în față de oșpeți, că vom să introducem confesionalism în sinul Asociațiunii: numai acestea au făcut, de s'au gătat lucrurile așa, precum s'au gătat, și de v'ăți putut întorče așa, cum ați venit.

Și acum care ne este rēspalata? În loc de a fi învățat, ce ați făcut?

De ani de zile publicați concurs pentru ocuparea unui post de profesor la școala de fete a Asociațiunii pentru limbile română și germană. Postul a rămas vacant totdeauna, de-ore-ce după cum ne spunēți, nu erau concurenți eualificați.

Acum însă v'ē vine un concurent cu eualificațiune superiōră. Domnul Dr. E. Dăianu are eualificațiune academică din limba română și germană pentru școlile medii, va să dică pentru școle superiōre școlilor civile. Dēnsul are examen fundamental, e doctor, și esamenul special îl făcea în timpul cel mai scurt. Dēnsul pentru a-și însuși perfect limba germană a studiat un an la Graz. Eualificațiune morală i-o garantēză creșterea în seminariul central din Budapesta. Manierele dēnsului sunt cunoscute tuturor celor ce-l cunosc. În fine cultura dēnsului o garantēză călătoriile, ce le-a făcut prin străinătate și mai v'ērtos prin Italia într'ogă.

Și totuși ce ați făcut?

Nu l-ați numit pe Dr. E. Dăianu profesor la școala de fete Asociațiunii.

De ce?

Etă întrebarea, la care pretindem rēspuns!

Nu ne veți rēspunde acum? Puteți, s'o faceți! Va mai fi însă adunare generală. Și să știți, că la aspră rēspundere avem să v'ē luăm.

Neaplicarea lui Dăianu este un mare gravamen al nostru. Așa se vede, că la școala aceea, care atât ne este de scumpă, v'ēți

să aplicați numai mediocrități, ēr nu ōmeni, cari s'ē-i pōtă da vre-un avēnt!

Apoi bine! S'ē purtați și urmările.

Etă că prin asta v'ē declarăm rēșboiu.

Ōnōre celor ce prin vot separat au protestat în contra n'ēlegiurii comitei. Le vom fi recunoscători. Ōr cēialaltii, cari au eualificat la nealegerea lui Dăianu și la afrontul acesta ne mai pomenit, ce ni-s'a făcut, vor vedē, că Asociațiunea nu ēre scopul de a fi un asil pentru cei fără lăcuș, ci o instituțiune culturală română.

Atăta deocamdată!

Veți așa!

Cum a și cutezat comitetul ales numai din grația celor dela „Unirea“ să alēgă între concurenții pentru postul de al patrulea învățator la școala civilă de fete, înainte de a întreba la Blaș: care ar fi agreatul „Unirei“?

Și în special membrii gr. orientali ai comitetului, nu știu ei, că din „Asociațiune“ nu este permis să se facă „o espositură a bisericei „ne-unite“, ci a bisericei „unite“? și astfel ori-când vor fi în poziție, ca cu votul lor să decidă între doue persoane române, dar de confesiune diferită, totdeauna să voteze pentru persoana unită, ca să nu fie timbrați de confesionali, un păcat special al „neuniților“, pe când uniții se declară de el ca de foc.

S'ē și aducă aminte de vremile foricelui episcop Moga și să se pocăiască

Dar și până atunci comitetul este somat să rēspundă la interpelarea „Unirei“, și anume: să rēspundă la întrebarea că:

„De ce n'a numit pe Dr. E. Dăianu profesor la școala de fete a Asociațiunii“?

Nu șcim cum își închipuesce „Unirea“ rēspunsul:

Voiesce ea ca comitetul să țină o ședință specială în acest scop și să reasumeze concludul, sau voiesce numai o justificare:

Nu ținem însă de verosimil nici unul nici altul mod, pentru-că ori-cât de îndrășneți sunt, și ori-cât de mari se consideră pe sine doctorii dela „Unirea“, comitetul Asociațiunii totuși nu se pōte dimitte, ca să se justifice naintea lor.

Procesele verbale ale comitetului se publica în organul Asociațiunii, și cine va cerca, va afla rēspunsul acolo.

Dar nici n'ar mai avea sens un rēspuns, pentru că sorții sunt aruncați deja, rēșboiul este declarat deja necondiționat.

Cu tōte aceste nervozitatea „Unirei“ s'a lăpit de noi, ne-am perdut și noi paciința de a aștepta, până când părintele Boiu va publica în „Transilvania“ procesul verbal al ședinței comiteiului din 24 Septembrie, cu

atât mai v'ērtos, că n'a publicat încă nici pe al ședinței din 17 August, când tot d'ōra Iovescu a fost alēsă cu unanimitate, și fiind la modă acum „interview-urile“ am trimis pe unul din colaboratorii noștri la unul din membrii neuniți ai comitetului, ca să-l intervieweze în cestiune, carele a binevoit a ne da rēspunsurile cerute, și acelea sunt așa precum a priori presupuneam, mulțămitoare pentru fie-care român ne preocupat.

Etă le:

V'ēle pun textual întrebarea „Unirei“:

De ce n'ați numit pe Dr. E. Dăianu profesor la școala de fete a Asociațiunii“?

„Pentru că majoritatea a votat pentru d'ōra Iovescu“.

„De ce ați votat pentru d'ōra Iovescu și nu pentru Dr. Dăianu, deși acesta după părerea celor cu votul separat, și mai ales după „Unirea“ are o eualificațiune superiōră, ba a fost unicul, carele a corespuns condițiunilor din concurs“?

„Nu cere motivele altora, pentru-că toți colegii mei sunt bărbați serioși și integri, cari știu ce fac și pentru ce fac, cum fac, sunt conșcii de rēspunșabilitatea faptelor lor față de rēspunșabil cel mare, din al cărui încredere participă la conducerea Asociațiunii, eu însă am preferit pe d'ōra Iovescu față de dl Dr. Dăian.“

1. Pentru că, pe d'ōra Iovescu, carele a făcut 7 ani de preparandie, 4 la preparandia de stat, și 3 la preparandia de stat din Budapesta pentru școlile civile, a obținut din tōte studiile eminență, și este eualificată în laur in pentru școlile elementare, ēr în Budapesta pentru cele civile, o-am fost ales deja în ședința din 17 August, la care au participat dd: Ios. St. Șuluțiu, I. Papiu, P. Cosma, L. Simonescu, I. Crețu, Dr. Diaconovich, și N. Togan, va să dică 4 „uniți“ și 3 „neuniți“ și încă cu totalitatea voturilor, tot față de un universitar, de dl I. B. Boiu, profesor la școlile medii gr. or. din Brașov, fiul secretarului I al Asociațiunii, ēr acuma pentru mine nu era de alta vorbă, decât să-i primesc sau ba, scușele, pentru că refuzase alege, din motiv că credea, că numirea provisorie nu este o măsură reglementară aplicată la toți, ci o măsură specială aplicată numai față de ea, și pentru-că nu fusese numită pentru studiile naturale și matematice, pentru cari ea avea pregătire specială, după eualificarea nouă concurs însă se informase despre starea lucrului, a concurat de nou, rugându-se, ca abdicarea ei să se considere de neesistență și să i-se susțină alegerea.

Eu i-am apreciat scușele și mi-am susținut votul din 17 August.

2. Pentru-că dl Dăian pōte avē o eualificațiune superiōră între candidații de profesori pentru gimnaziu, și în special ca absolvent de teologia catolică la universitatea de Bpoca, ca absolvent al facultății filosofice la aceeași universitate și peste acestea cu titlul de doctor în două studii, este superior doctorilor de Roma dela „Unirea“, — nu este superior însă față de d'ōra Iovescu ca concurent la un post de profesor dela școala civilă de fete a Asociațiunii, pentru-că d'ōra Iovescu este deja eualificată pentru acea profesură, dl Daian însă cu toți titlii sei universitari este eualificat numai de a fi admis la esamenul special de eualificațiune la preparandia de stat din Bpoca, după-ce ar face cel puțin un an de pracsă ca profesor provisor la școala civilă.

Apoi noi șcim din pracsă, că la aceea preparandie nu impun studiile universitare, nici titlul de Dr., pentru-că am pățit-o deja cu un profesor cu eualificațiune „superiōră“ universitară și Dr. carele deși la școala noastră a fost un profesor escelent, la esamenul de eualificațiune la preparandia de stat nu a fost necesitat să părăsescă școala noastră.

3. Pentru-că este știut că d'ōra Trif, profesora de studiile naturale și matematice este logodită, se va mărita, și verosimil cu finea anului curent va părăsi cariera de profesora. Obvenind astfel acestă neindemănă pe domnișora Iovescu eualificată special chiar pentru acele studii, cu dl Dr. Dăian însă nu ne-am putea ajuta, pentru-că acele studii nu sunt specialitatea sa, dar nu ne-am putē ajuta nici cu un bărbat, pentru că aceste studii fetelor numai o femeie le pōte preda.

4. Pentru că școala noastră se bucură deja de dreptul de publicitate, acesta însă după lege este condiționat dela aplicarea a cel puțin trei profesori cu eualificațiune specială pentru școlile civile. Ani de zile ne-am sbuciumat până când am putut căpeta acest minim de profesori eualificați.

În acel timp școala noastră a fost considerată numai de școala privată.

Trei candidați de profesori gimnaziali, cu eualificațiune „superiōră“ după „Unirea“, s'au dus pe aci-ncolo, fără ca să fi depus esamenul de eualificațiune.

Obținut odată dreptul de publicitate, din lipsa de puteri eualificate, ēr refuzând pe d'ōra Iovescu și alegēnd pe dl Dr. Dăian, îndată-ce oricare din cele 3 puteri didactice eua-

pune mâna pe școle în „Mosca“ înainte de tōte treburile, să sondăm terenul de acolo așa tiptil și pe nesimțite, ca să nu se tēmă „muscalii“ de intențiunile noastre „naționaliste“. Ia, spuneți și voi, ce să facem ōre la început?

Pater infalibilis: Mai întâi și mai întâi s'ē-i lingușim pe muscalii aia și dacă în chipul ăsta nu ne vom ajuta scopul, să esmitem o scrisōre de caracter „separat“, să vadă lumea, că noi deși de altmintrelea suntem uniți, tot suntem separați

Pater infalibilior: Am uitat, să v'ē petenție o altă crustie și să avem un om „probat“ în aplicarea „serurilor infalibilitice“. Ōre, ce diceți voi, bun e filius Pius?

Patres in cor: Perfect, perfect.

Pater infalibilis: Imi pare rău, că nu pot, să fiu de acord cu voi, și iată pentru ce: Omul nostru, care va avea să mērgă la „Mosca“ înainte de tōte treburile să cunoșcă perfect „jargonul“ ăla, care să vorbia mai înainte la cea mai înaltă școală din

Dorpat. *) Mie mi s'ē cam pare, că filius Pius n'a prea avut ocaziune, să.

Pater infalibilior: Il intrerupe: Dar cum nu? N'are el la mână dreptatea dela școala de pe malurile Dunărei? Par' că or să știe muscalii, ce valorēză acestă dreptate; vorbă să ne fie.

Patres in cor: Așa e, așa e.

Pater infalibilis: Stați puțin, mēi, ōmeni buni: Ei bine, astfel țineți voi pe muscalii ăia, ca să n'ē „ei“, ca un astfel de „jargon“ nu se pōte învăța „din carte“ ci în doi trei ani la o școală situată lângă Dunăre?! V'ē veți convinge voi, că ei știu pozitiv, că numai acela pōte învăța perfect un astfel de dialect, care l'a vorbit 8-10 ani și a mai studiat și la o școală bună-ōră de lângă Pleis e, Elba, dar nu de lângă Dunăre. Eu v'ē dau sfatul, s'o lăsați incurcată, și să v'ē uitați mai bine la devisa aia de pe părete. — Ce stă scris acolo, fili Pius?

*) Dorpat e un oraș în Rusia; la universitatea d'acolo era odinioară limba de propunere cea germană.

Acestă rēspunde ca din carte: „Doar n'o veți face“.

Pater infalibilior: Noi mai avem acolo trebuință de Pius și pentru alte scopuri de natura zelului dela „Montpellier“ din Franța. Trebuie să facem, ce om face și să isbutim.

Patres in cor: Așa e, așa e.

Pater infalibilis: Aici n'am ce să dic. E un merit, care trebuie recunoscut. De acum înainte vor vedea muscalii cu proprii lor ochi, cum vor apali ceușafării lor: Cogălniceanu, Alecsandri, Bolintineanu etc.

Pater infalibilior: Cu un cuvânt ești învoit și tu, să luptăm, ca să isbutim. Dar, dacă cu tōte acestea nu ne va succede? Quid tunc?

Un *pater*, căruia îi place, să vorbiască fōrtes la ocaziune: Dacă nu vom rēuși, să l trimitem cu vre-o câte-va mii de „țipăi“, să băgăm în ei „serum infalibiticum“ și să le dăm muscalilor, să mănēnce. S'ē i vedeți voi atunci apoi, cum tac, ca peștii.

Pater infalibilior: E bine, să ai totdeauna în vedere cazul cel mai rău.

Dar, dacă nici așa nu ne va succede?

... Ce-i de făcut atunci? ...

Patres in cor: Atunci nici una, nici două: „S'ē le declarăm muscalilor rēșboiu.“

Urmēză o serioritate, gravă. ...

Pater infalibilis: S'ē școala dela masă, ia „devisa“ cunoscută de pe părete și cântă cu glas tare după melodia „mater amata, ...“ memorabilele cuvinte: „Doar n'o va face“!

Mai am, să-ți mai comunic ceva, dle redactor, și apoi termin (un fenomen curios: Paici prin Baireuth *) s'ē simt deja de acum periculoasele consecințe ale morții lui Pasteur. ...

(convertit) *Pater infalibilis.*

*) Baireuth = Un orașel de lângă Tërnavă, în care s'au efabricat și epuiscat până acum 100,000 de esemplare din codul „manierelor nobile și elegante“.

lificate, ori din ce motiv ne-ar parasi, am fi in pericol de a ne fi degradată scola la scola privata.

Tote acestea, cred eu, sunt motive destul de ponderose de a preferi un candidat calificat față de unul necalificat, chimese el ori-cum, și fie calificațiunea lui ori cât de înaltă pentru alte posturi. Dar

5. Sunt de considerat și alte momente din esposul referentului și anume: că dl Dr. Dăian a cerut numai catedră din limba română și germană, pentru cari ar avea pregătiri speciale, pe când catedra din limba română este provădută, ér numai cea de limba germană, carele și astfel este numai studiu extraordinar, este prea puțin pentru o putere didactică, — din contră dșora Iovescu, din capul locului este numită pentru limba germană și pentru gimnastică, pôte suplini în cas de necesitate pe profesora dela studiile naturale și matematice și pôte propune lucrul de mână în cursul complementar, pentru care asemenea are calificațiune specială, în care cas la salarii se economisază 650 fl. față cu dl Dăian, un lucru care încă nu este de desprețuit. Apoi

6. Nici chiar între pedagogii de profesiune nu este încă decisă destinațiunea, dacă pentru scolele de fete sunt mai buni profesorii sau profesorele? eu însă din experiență țin, că nu este cu scop, ca la scolele superioare de fete să se aplice profesori neinstruiți, și asta nu pentru-că aș trage la indoială virtutea și seriozitatea profesorilor, dar din motive psihologice cu privire la eleve.

Și în fine

7. Pentru-că dl Dr. Dăian, dacă era decis din capul locului ca să se sacreze scoliei Asociațiunei, trebuia să se prezente deja la concursul prim. D lui însă atunci n'a concursat, ci numai acumă când cu drept cuvânt se pôte presupune, că postul de profesor provisor la scola de fete voiesce să-l ocupe numai, până când își va face esamenul de profesor pentru gimnastii, la care aspirază, deci numai de o ocupațiune transitorie, ca peste un an doi éráși se ajungem, unde am fost înainte de alegere.

„Este adevărat că dșora Iovescu n'a corespuns condițiunilor din concurs?”

„Nu este adevărat. În concurs nu s'a cerut calificațiune specială din limba română ca studiu, ci ca să scie românește fiind limba de propunere cea română, ér asta a dovedit-o chiar prin cererea sa scrisă și subscrisă de ea, carea este română, apoi s'a cerut calificațiune din limba germană, din care ea are calculul „eminent” afară de aceea este fată de oficer, și ca atare și în casă încă de copilă a avut-o ca a doua limbă, negreșit mai bine o vorbeste decât unul, carele numai din gramatică a învățat limba germană, și mai târziu ca bărbat în curs de un an la universitate.

Părinții fetelor nu cer multă gramatică nemțescă, ci cer ca copilele lor să scie vorbi nemțesce, și în asta privință mai mult pot profita dela dșora Iovescu, care vorbeste perfect nemțesce, și locuind în internat și afară de orele de prelegere conversează cu ele nemțesce, decât dela dnul Dăian, care numai în prelegere le va propune studiul limbii germane românește.”

„Ce ținî Dta, ce scop a avut minoritatea cu votul separat publicat înainte de timp prin diare?”

„Votul separat este un mijloc de care cu tot dreptul se pôte folosi ori care membru al comitetului, pentru ca să se scutască de răspundere pentru un concludus luat fără consimțământul seu, și eu nu pot presupune altă despre colegii mei decât asta. Pentru-ce n'au avut ei paciență însă, ca să aștepte, până când acela se va publica deodată cu procesul verbal în Transilvania? nu pricep. Voitau să se

justifice naintea matadorilor dela „Unirea” că să capete testimoniu de buni „uniți”, séu voit'au să mângâie pe dnul Dr. Dăian? Sau ambele? Tréba D-lor. La „Unirea” și-au ajuns scopul, D-lui Dăian înse nu cred să-i fi făcut bun serviciu.”

Noi suntem lămuriți, și credem, că ori care om nepreocupat pôte fi lămurit, că la alegerea dșorei Iovescu nu a avut rol confesionalismul, ci adevăratul interes al scoliei Asociațiunei, și că „Unirea” s'a prea aprins, fără nici o cauză binecuvântată.

Procese de presă.

În legătură cu cele publicate în Nrul precedent al diariului nostru sub acest titlu, dăm astăzi loc întimpinării trimise de către p. p. N. Maneguțiu, sub data 18 Nov. 1894 la redacțiunea „Tribunei” și transpusă și nouă, pe carea înse cea onorabilă și echitabilă redacțiune nu a voit a o publica. de unde deci a isvorit al 2-lea proces contra „Tribunei” pentru calumniare în calea presei.

Intimpinarea e următoarea:

Onorată Redacțiune!

Numai în vederea publicului nedumerit și — cum vedeți — numai după multă hesitare, m'am ecis în fine a reflecta la necualificabila corespondență intitulată „Un protopop nevrednic”... din Nrul 230 a. c al „Tribunei”.

Pentru insultele, ce mi-se fac aici ca și mai înainte într'un Nr. al „Foliei Poporului” sper, că vom avea ocaziune a ne răfuî la alt loc mult mai competent; aici vor ajunge deocamdată următoarele:

Preotul acusator din Murș-Sângeorgiu, care nu fără cauză își ascunde numele, este Ioan Runcan și cu acesta am dis totul pentru cei ce i'au auđit de nume, ér pentru cei ce nu-l cunosc, adaug aici, cred în deplină competență, numai, că de 12 ani, de când e preot, nu au în cetat nici un minut procesele disciplinari în contră-i, de 2 ori a sfărmat și a spoliat lada parochială din biserică, de 2 ori a dus întréga avere bisericăscă sub dobă și de present încă să află sub dobă (terminul de vândare 5 Dec. a. c.), de 2 ori cu anii a fost suspendat și de present încă se află suspendat; trei protopopi și patru comisari consistoriali s'au perondat în decursul timpului în investigațiuni asupra-i, toți au fost insultați ca și mine; preste 1100 fl. delapidări constatate; din 28 jugere de pământ parochial, comuna bisericăscă a ramas cu 5—6; din sute de familii, am ramas cu 40—45; din parochie infloritoare de odinioară, ađi nici umbră; tôte aceste le pôte ori-cine constata la archiva consistorială.

Spre completarea acestei figuri, din care scandalosa corespondență, pare a face un fel de martir cu alure de apărător al limbii naționale în antitesă cu mine — unгурitul, mai alăturez aici /- atestatul seu de moralitate, care sună:

Nr. 1816/894.

Atestat de moralitate.

La mandatul Onorabilei preturi cercuale a Murșului de sus, dta 29 Novembre a. c. Nr. 7908 subsemnata primărie comunală adevăresce, cumcă dl paroch gr.-or. Ioan Runcan din Murș-Sângeorgiu este un om nemărginit de ađfătoriu, suferă de mania de a procesa, ađfă poporul, luera în contra ordinii publice, provocă tot felul de disordini, este réutacios și dácos; precum dovedesc următoarele date oficiale:

1. A fost pedepsit cu pedepse de câte 5, 25, 30 și 50 fl. pentru abateri în contra poliției de câmp în mai multe rânduri;

2. A fost pedepsit din partea judecătorei cercuale cu 20 fl. pentru procesări réutaciose;

3. Ca preot a intentat în sarcina și paguba bisericei sale procese trase de pěr, în urmarea cărora a adus averea bisericeii sub licitațiune publică;

4. Este suspendat din oficiu pentru administrarea necredincioasă a averii bisericeii și stă și acum sub cercetare disciplinară;

5. Cu protopopul seu stă în proces pentru vătămăre de onóre;

6. Înșiși credincioșii bisericei sale s'au întors de către densus, ceea-ce caracterisază din destul purtarea sa stăt pe terenul bisericesc, cât și pe cel civil.

Murș-Sângeorgiu, 30 Novembre 1894.

Văđut (L. S.) (L. S.)

Molnár m. p., Kolcsár János m. p.,
protopretor. jude com.

Filep Lapoló m. p.,
notar cercual.

Notez, că acest atestat oficial nu s'a estradat din incidentul prezentei afaceri, dar étăvê omul, și acum ad rem.

Preotul Runcan mă chiamă la judecată sub acusa, că din propria-mi putere l'am suspendat, i-am incalcat casa cu gendarmii, prin urmare l'am dejosit etc.

Mă presint, arêt decretul de suspendare al Ven. Consistoriu Nr. 104 B. ex. 894, arêt rescriptul oficiului pretorial Nr. 83/894, prin care la cererea mea motivată, că „după-ce Runcan mă amenința cu împușcare, dacă aș veni la „casa lui” (casă parochială), după-ce spre evitarea răului am delegat pe preoții mei tractuali Bérsan din Egerseg, și Stefan Rus din Nasna, ca să efeptuască suspendarea, cari însă tot din aceste cauze nu au cotezat a merge la casa acestui om cinstit; după-ce natura nesocotită și periculoasă a acestui om e cunoscută și după-ce prin urmare nu pot indeplini ordinul consistorial fără asigurarea persoanei mele” — delegă primăria comunală din Murș-Sângeorgiu și doi gendarmi „spre apărare în cas de lipsă”! și în fine arêt raportul meu oficial Nr. 91/894 către autoritatea superioară despre tôte aceste — și mai anumit și aceea, că pelângă tótă precauțiunea și acoperirea, — totus am fost insultat și cu aceea ocaziune în modul cel mai infam; — judele se convinge: întâiu că am lucrat, ceea-ce am lucrat din oficiu și pe cale legală și 2-ua că suspendarea s'a întemplat la 16 Februaru 1894: — prin urmare enunță din oficiu sistarea procesului a) pentru-că e lipsit de basă, b) pentru-că e prescis; — și eu plec acasă.

Atăta a fost „pertractarea cea mare” din „sala cea mare” plină de un mare auditoriu, care apróbă, desapróbă, se scandalisăza... etc. — cabinetul de maximum 3 m. □ al unui subjude, eu și Runcan).

La finea pertractării au intrat și cei 4 martori aduși, dar neascultați, ca să-și cêră diurnele dela cel ce îi-a adus.

Aci numai, ori care om cuminte, care posedă cea mai elementară cunoștință de procedură judecătorească, vede clar, că numai aci s'a putut în tēmpla mântuirea limbii românești prin Runcan, — gălăgia între el și judele pentru plata martorilor, pentru ce jidanul Șohet, (un avocat de asemenea de repetite ori suspendat) nu i a făcut acusa la timp?!... etc. ... unde Runcan a vorbit românește. ceea-ce nu a știut să spună unguresce.

Din parte-mi constat, că eu puținul, ce am avut a vorbi, am vorbit unguresce; — se pricepe așa precum sciu.

Insultele de tot felul, ce se întreșes din incidentul acestei „mari pertractări” la adresa judecătorei și la adresa superiorilor și a mea, — mai ales insultă „afaceri cavaleresci”, prin care Runcan din incidentul, că o servitoare a mea de prin anii 1890 și 1891, muere cu bărbat legiuit, în anul 1892 face al 4lea copil al ei, cêrcă să o cumpere, ca să-mi facă proces de paternitate și după-ce succede pune pe Șohet ca neplănit potențiat se stôrca dela mine bani

... Veđi Dómne... pentru decore; apoi insultă. că eu ași fi fost ore când pedepsit judecătorește cu 20 fl. luată din vânt... și alt și alt... își vor afla tôte resolvirea la locul lor.

În urma tuturor și anume din raportul dintre faptele constatate și dintre vorbele de insultă sper, că Onorata Redacțiune încă s'a convins odată mai mult, că e bine, dacă jurnalistica noastră ar fi în atari casuri mai precaută și mai puțin personală.

Vă rog să dați loc acestor șire într'unul din procsimii Nri ai „Tribunei” și înainte mulțumindu-vê semnez.

Murș-Oșorcheiu, 19 Novembre 1894.

Cu tótă stima:

Nicolau Maneguțiu,
protopresb.

În urma acestei întimpinări dl Russu-Șirianu a trimis pîrintelui protopop următoarea epistolă:

Sibiu, 10/XII 1894.

Preastimate dle protopop!

Trimițând răspuns la atacul ce s'a îndreptat contra DVostre ne scrii, că Vei căuta satisfacție și pe altă cale. Vă rog să ne spuneți clar, căci dacă e vorba să ne pîrți procurorului și apoi curții cu jurași, noi nu-ți putem publica ce ne trimiți, ci rămâne atunci ca să-ți dea satisfacție Ungurii*.)

Dacă asta cauți, ér nu cu noi***) să te înțelegi, te rog să ne avizezi prin câte va rânduri, ca să știm ce să facem cu răspunsul Dtale.

Cu stimă

Russu-Șirianu m. p.

Din această epistolă ori-cine vede, cât de bine se pricep ómenii „Tribunei” în măestria de a trîși și cele mai private afaceri pe teren politic. Să nu-și caute, veđi Dómne, nimeni onórea atacată, când se atacă de caraghioși preținși români, numai pentru că acesta o face la „judecătoria unguresci” ei să se „înțelegă” tot numai cu ei.

Ei bine! Nu toți ómenii licăie palma ce i-a lovit și sunt simțeminte fel de fel!...

Dl protopop Maneguțiu a răspuns pe scurt: „D-Vostre Ve faceti, dacă vreți, datorința de jurnaliști echitabili”...

„Tribuna” și jurnaliști echitabili! — Răspunsul nu s'a publicat

Sub decursul procesului redacțiunea și editura „Tribunei” a declinat ori-ce răspundere și ori-ce scire și convicțiune despre veritatea corespondenței incriminate spunend, că i-s'a trimis din afară de un Runkán Károly, pe care nu-l cunoște...

Dar nu i se va sfeti cu această minciună. pe dată ce Runkán Károly respective János este „parochul suspendat din M.-Sângeorgiu”, cu carele a avut protopopul daravera tractată în corespondența incriminată.

În această corespondență se dice însă apriat, că unul din public, care ar fi fost foarte scandalizat (notéză n'a fost de față suflet de om) scrie corespondența și încă în formă de dialog, așa cum ar fi auđit vorbită între Runcan și protopopul seu.

Dacă deci corespondența a fost signată tot de Runcan, redacțiunea „Tribunei” ar fi trebuit să vadă, că i se presintă spre publicare minciuni.

A și vėđut, dar senzația, scandalul și lovitura în ómeni nevinovați, cari însă nu sunt ai ei, unde ar fi rămas!

Vom aștepta sfîrșitul acestor procese!

*) Va să dică, după idelle dlui Russu-Șirianu, poți ataca onórea ori-cărui român, căci nu vei avea tēmă de răspundere, de dată ce a merge la judecătoriai țerei însămnă „a cere satisfacție dela unguri”. Nu va binevoi dl Russu-Șirianu a ne lovi în cap, — fără frică până atunci, până când judecătoriai în Ungaria nu vor fi românești?

**) Măi! Măi! dar înalt for au ajuns cei dela „Tribuna”! Dar necazul e, că nu toți ómenii le recunosc competența. Notele redacțiunii.